

MMI-rapport:

**Kursdeltakelse blant
nordmenn og i regi av
Studieforbundene**

**Utarbeidet for Utdannings- og
forskningsdepartementet**

Håkon Kavli, MMI
05. juli 2004

Innhold

INNLEDNING.....	3
Valg av metode.....	3
Gjennomføring og feilmarginer.....	4
Problemstillinger.....	4
1. KURSDELTAKERE.....	6
1.1 Kursdeltaking totalt.....	6
1.2 Kursdeltaking blant studieforbundene.....	6
2. HVEM VAR ARRANGØR?	9
3. TYPE KURS / FAG	10
4. MOTIVASJON FOR Å DELTA	12
5. ÅRSAKER TIL VALG AV ARRANGØR.....	13
6. VIKTIGHETEN AV PRISEN	15
7. KURSENES STØRRELSE (ANTALL KURSKVELDER / KURSDAGER OG ANTALL TIMER HVER GANG).....	16
8. KOSTNADER TIL KURSET	18
9. VIDERE KURSPLANER	20
10. OPPSUMMERING	21

Innledning

Valg av metode

Denne undersøkelsen er gjennomført av MMI på oppdrag av UFD. Datainnsamlingen foregikk på telefon i to representative utvalg av befolkningen i uke 22 og 23 2004. 80% av intervjuerne er gjennomført på fasttelefon og 20% på mobiltelefon. Nettutvalgene ble veid i henhold til offentlig statistikk hvor det ble tatt hensyn til fordelingen av variablene kjønn, alder, geografisk tilhørighet, kommunetype (ut fra næringsgrunnlag og befolkningsstørrelse) og telefonstatus. Slik justerer MMI for synlige skjevheter i utvalget og sikrer representativiteten i undersøkelsen.

I etableringen av undersøkelsen ville det ideelle vært å få etablert en universliste sentralt over alle kursdeltakere i regi av studieforbundene som vi kunne trekke et tilfeldig lotterisk utvalg fra. Dette var ikke realistisk å få til, særlig innenfor den tidsrammen som ble gitt. I studieforbundene er det svært varierende hva slags statistikk forbundene har på sentralt nivå. Mange forbund vil ikke ha informasjon på individnivå liggende sentralt, og vi ville derfor måtte forholde oss til svært mange og forskjellige lokale kursarrangører for å få tak i lister med så detaljert informasjon som navn og adresse på kursdeltakerne. Også på lokalt nivå vil det variere hvor systematisk slike lister føres og oppbevares.

Uansett om vi valgte ut bare enkelte av forbundene, f. eks noen store og noen små, ville det å få tak i listene være en langsom prosess med krav til involvering både sentralt og lokalt i de ulike forbundene. I forkant ville det måtte legges ned mye arbeid i å få en oversikt over alle kurs på lokalt nivå innenfor det enkelte forbund, og som utvalget av spesifikke kurs kunne trekkes fra. Førrige gang MMI gjennomførte en undersøkelse i voksenopplæringen brukte vi ½ år for å få etablert en god oversikt som rent faglig kunne holde mål for å oppnå representativitet i undersøkelsen.

Den andre utfordringen vi ville støte på ved innsamlingen av lister er hensynet til personvernet. Innsamling av lister med navn og adresse over kursdeltakere faller inn under Personopplysningslovens §8 som krever enten et samtykke fra kursdeltakerne eller et annet gyldig grunnlag før en instans kan utlevere slike opplysninger til tredjepart. Innhenting av samtykke ville være en tidkrevende prosess og innebære mye arbeid for de lokale kursarrangører som skal innhente dette, selv om vi bare henvendte oss til et utvalg kurs på lokalt nivå.

Vår vurdering av listegrunnlaget og tilretteleggingen av disse, samt vår erfaring med gjennomføring av utvalgsundersøkelser blant kurs i regi av i studieforbundene gjorde at vi ikke så det som realistisk å få trukket et representativt utvalg kurs og deretter samle inn deltakerlister innenfor det tidsrommet UFD satte for gjennomføringen av undersøkelsen. Denne innfallsvinkelen til undersøkelsen ble dermed sett bort fra.

Et stort antall i den voksne befolkningen deltar på kurs i løpet av året. I et generelt befolkningsutvalg vil vi dermed med stor sannsynlighet treffe på kursdeltakere og videre kunne registrere arrangør, motivasjon for deltakelse og bakgrunnsinformasjon for kursdeltakerne. På bakgrunn av dette, og de spesielle utfordringer vedrørende listegrunnlaget nevnt ovenfor, ble MMIs Telefon Omnibus derfor valgt som kanal for

datainnsamlingen. Gjennom denne når vi ca 1000 personer i representative utvalg av den voksne befolkningen (15 år +) hver uke.

Gjennomføring og feilmarginer

I alt 1835 personer ble spurt, og 870 av disse svarte 'Ja' på undersøkelsens første spørsmål om man har deltatt i noen form for kursvirksomhet i løpet av de siste 12 måneder. De 870 ble med videre i undersøkelsen. Type arrangør ble registrert gjennom et åpent spørsmål hvor svaret ble notert av intervjueren. Etter datainnsamlingen ble respondentene kodet inn i tre hovedgrupper ut fra hvem de oppga som arrangør av kurset; studieforbund, arbeidsgiver eller samlekategori 'andre'. Det store antallet studieforbundmedlemmer og potensielle lokale kursarrangører gjorde det ikke praktisk mulig å identifisere respondenter som hadde tatt kurs i regi av et lokalt medlem av et studieforbund under selve intervjuet. Spørsmålene i undersøkelsen gikk således til alle kursdeltakere, mens type arrangør altså ble kodet inn på datafilen i etterkant. Unntaket var for fjernundervisningen, hvor kursdeltakerne relativt lett lot seg identifisere for å rutes ut av undersøkelsen.

290 av de 870 intervjuene ble kodet tilbake til et studieforbund som arrangør og danner således grunnlaget for resultatene fra studieforbundene i denne rapporten. Gruppene med kursdeltakere i regi av arbeidsgiver eller 'andre' vil være viktige referanser i tolkningen av svarene fra studieforbunddeltakerne. I fremstillingen av resultatene i denne rapporten er derfor svarene fra studieforbunddeltakerne sett opp mot svarene særlig fra gruppen som oppgir arbeidsgiver som arrangør. Dette gir økt forståelse for hvordan studieforbundenes kursdeltakere skiller seg fra øvrig kursdeltakelse i Norge.

Alle resultater som presenteres i denne rapporten er beheftet med en viss statistisk usikkerhet som skyldes at vi har kun observert et utvalg av enheter, og ikke hele populasjonen. Denne usikkerheten kan imidlertid beregnes. Generelt i denne undersøkelsen gjelder at tall i totalkolonnen (870 intervjuer) er beheftet med en feilmargen på +/- 1,5-3,3 prosentpoeng. Feilmarginene for tall i undergrupper er større, og for de 290 intervjuene innenfor studieforbundene vil feilmarginen variere fra +/- 2,5 til +/- 5,8 prosentpoeng avhengig av fordelingen av svarene. Signifikante forskjeller mellom undergrupper (lest vannrett) fremkommer i tabellverket som sorte og hvite piler (tilsvarer henholdsvis "signifikant større enn" og "signifikant mindre enn"). Til grunn for disse signifikansbetraktningene ligger en kji-kvadrat uavhengighetstest.

Problemstillinger

Undersøkelsens hovedformål har vært å måle motivasjonen bak det å delta i kursvirksomhet, særlig med tanke på studieforbundenes aktivitet. I denne forbindelse har det vært av interesse å se hvilke fag som foretrekkes, hvorfor man meldte seg på kurset, hvorfor man valgte en spesifikk arrangør og viktigheten av kostnadene i valget av kurs. Det har også vært sentralt å få nærmere beskrevet hvem som deltar på kurs i regi av studieforbundene, og hvordan disse skiller seg fra øvrig kursvirksomhet i Norge. Som bakgrunnsinformasjon har vi blant annet benyttet kursets størrelse og hvem som betalte kurset, sammen med demografiske variable som kjønn, alder, tidligere fullført utdanning og sentralitet.

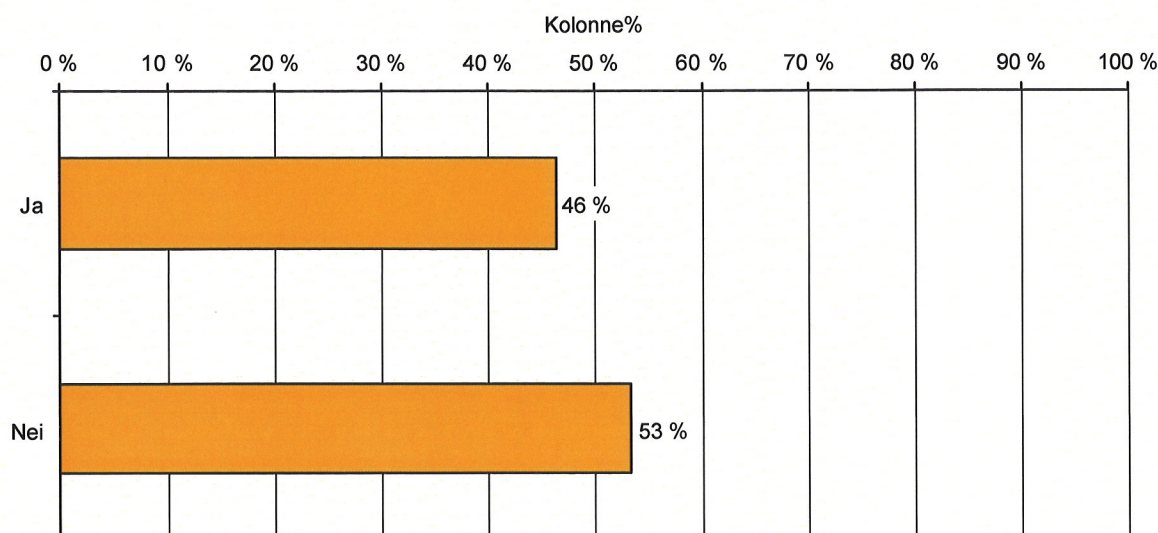
Rapporten er disponert etter spørsmålene i undersøkelsen (spørreskjema er vedlagt rapporten). Videre blir totalresultatene for studieforbunddeltakere presentert grafisk ved siden av resultatet for gruppen som oppgir arbeidsgiver som arrangør. Det knyttes korte kommentarer til resultatene, særlig med tanke på forskjeller mellom undergrupper av kursdeltakere.

Spørsmål om undersøkelsen og tolkningen av resultatene kan rettes til Håkon Kavli, MMI på telefon 22 95 47 00.

1. Kursdeltakere

Spm. 951 Har du i løpet av de siste 12 måneder deltatt i en eller annen form for kursaktivitet, dvs tatt et kurs, deltatt i opplæring eller liknende?

Total

1.1 Kursdeltaking totalt

46% av den voksne befolkningen over 15 år, eller ca 1,6 millioner har deltatt i en eller annen form for opplæring de siste 12 måneder. Vi vet fra før at studieforbundene samlet har om lag 600 000 kursdeltakere i løpet av et år. Selv om ikke tallene fra vår utvalgsundersøkelse og studieforbundenes rapporterte statistikk er direkte sammenliknbare, indikerer det en markedsandel innenfor kursvirksomheten i Norge på ca 35-40% for studieforbundene. Et forbehold må tas om at en og samme person kan registreres som flere kursdeltakere i den offentlige statistikken, avhengig av hvor mange ulike kurs vedkommende har tatt i løpet av året.

På totalnivå har alder, inntekt og tidligere utdanning betydning for hvorvidt man har deltatt i kursvirksomhet det siste året, sammen med sentralitet (jfr. Tabellvedlegg1, Spm 951). Folk mellom 25-39 og 40-59 år går mer på kurs enn folk i andre aldersgrupper. De med årlig husstandsinnkomst over kr 500.000,- brutto, trekker opp gjennomsnittet for de som svarer 'ja'. Det gjør også de med høyest utdanning fra før (universitetsnivå). Folk bosatt i byene svarer i større grad 'ja' på spørsmålet enn andre. Folk bosatt på landet trekker snittet opp blant de som *ikke* har tatt et kurs e.l. det siste året.

1.2 Kursdeltaking blant studieforbundene

Studieforbundene ser ut til å tiltrekke seg en noe annen type kursdeltakere enn øvrige kursarrangører (jfr. Tabellvedlegg1, Spm 953). Når vi ser på studieforbundenes andeler av kvinner og menn blant alle kursdeltakere, finner vi ingen særlige kjønnsforskjeller. Men resultatene viser et utslag for alder: 15-24 åringer har *mindre* sannsynlighet for å velge studieforbund enn andre kursarrangører når de skal på kurs. For kursdeltakere over 60 år er sannsynligheten derimot *større* for å velge kurs i regi av et studieforbund

enn i regi av andre arrangører. Selvstendig næringsdrivende og pensjonister har likeledes større sannsynlighet for å velge kurs i regi av studieforbundene enn i regi av andre arrangører. Ellers er det mer vanlig med kurs i regi av studieforbundene blant folk som bor på landet enn blant folk som bor i byen. Studieforbundene går med dette på sett og vis mot trenden for kursdeltakelsen i landet for øvrig. Det gir seg også utslag i at folk i primærnæringskommuner heller velger studieforbund enn andre kursarrangører når de skal på kurs.

Dette betyr at studieforbundene tiltrekker seg eldre, pensjonister og selvstendig næringsdrivende, folk på landsbygda og folk i primærnæringskommuner i større grad enn andre kursarrangører i Norge, og at studieforbundene skiller seg fra andre kursarrangører i så måte. Men vi kan ikke uten videre si at disse egenskapene er de som preger studieforbunddeltakerne mest. Det vil avhenge av de ulike undergruppene av kursdeltakeres størrelse i befolkningen og sammensetningen av disse innenfor studieforbundene. For å finne *profilen* på studieforbunddeltakerne - eller satt på spissen "den typiske studieforbunddeltaker" - må vi se nærmere på hvordan undergruppene av kursdeltakere fordeler seg på tvers av studieforbundene alene. Detaljer for dette kan studeres i tabellene nedenfor.

Tabell 1 – Profil studieforbunddeltakere; kjønn, utdanning, alder, inntekt

		Hvilken forening, organisasjon eller forbund sto bak kurset du sist deltok i, dvs. hvem var arrangør?
		Studieforbund
		(n=290)
Kjønn	Mann	47%
	Kvinne	53%
		100%
Utdanning	Folkeskolenivå	3%
	Ungdomsskole/ Realskolenivå	14%
	Videregående skole/ Gymnasnivå	33%
	Universitetsnivå	49%
		100%
Alder	15-24 år	10%
	25-39 år	37%
	40-59 år	43%
	60 år eller mer	11%
		100%
Husstandsinntekt	Under 300.000	10%
	300-499.000	16%
	Over 500.000	60%
	Ubesvart	14%
		100%

Tabell 2 – Profil studieforbunddeltakere; sentralitet, kommunetype, landsdel

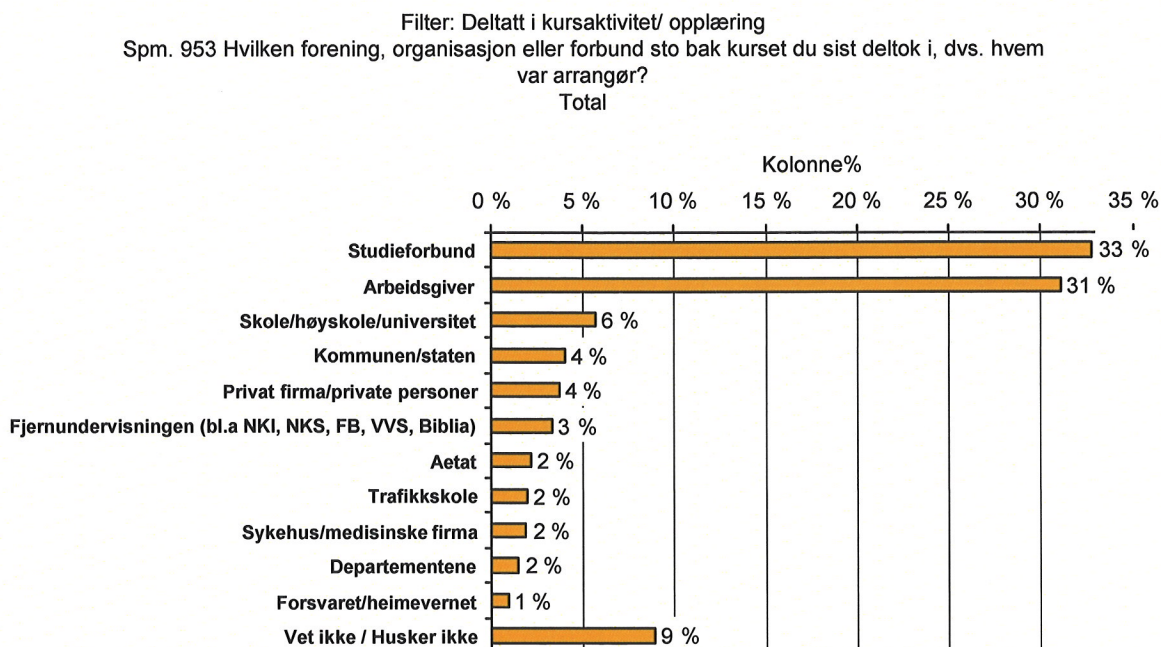
		Hvilken forening, organisasjon eller forbund sto bak kurset du sist deltok i, dvs. hvem var arrangør?
		Studieforbund
		(n=290)
Tett/Land/By	Tettsted	26%
	Land	26%
	By	48%
		100%
Kommunetype	Primærnæring	11%
	Industri	19%
	Mindre, tjenesteyting	30%
	Stor, tjenesteyting	40%
		100%
Landsdel	Oslo	13%
	Østlandet ellers	37%
	Vestlandet	26%
	Møre og Romsdal/ Trøndelag	16%
	Nord-Norge	8%
		100%

Studieforbunddeltakernes bakgrunnsprofil kan avleses av tabellene. Blant de som har tatt kurs innenfor studieforbundene er det vesentlig flere kvinner enn menn, med en 57/43 fordeling i kvinners favør. Det er flest studieforbunddeltakerne mellom 40 og 59 år (43%), men det er også en stor andel mellom 25 og 40 år (37%) og forskjellen mellom disse to aldersgruppene er liten nok til at den *kan* skyldes tilfeldigheter i utvalget. Blant studieforbunddeltakerne er det imidlertid en klar overvekt av de med høy utdanning fra før; 49% på universitets/høyskolenivå. Det er også en klar forskjell i inntektsfordelingen med hele 60% over 500 000 kroner i brutto årsinntekt for husstanden. Det er vesentlig flere deltakere i byene (48%) enn fra landsbygd eller tettsted (hhv 26% og 26%) for studieforbundene, og følgelig er det flest studieforbunddeltakere i kommuner hvor næringsgrunnlaget preges av tjenesteyting. Forskjellene mellom landsdelene er også store nok til at vi med 95% sikkerhet kan si at de ikke skyldes tilfeldigheter i utvalget: Det er altså flest studieforbunddeltakere på Østlandet (unntatt Oslo), dernest på Vestlandet, mens Nord-Norge og Oslo skiller seg negativt ut.

Satt helt på spissen, kan vi si at den mest typiske studieforbunddeltaker er kvinne, mellom 40 og 59 år, med høy utdanning og høy husstandsinnkomst, bosatt på Østlandet i en bykommune med tjenesteyting som næringsgrunnlag.

Alle 46% som svarte 'ja' til at de hadde deltatt på kurs de siste 12 måneder (n=870) ble med videre i undersøkelsen, mens øvrige respondenter ble rutet ut.

2. Hvem var arrangør?

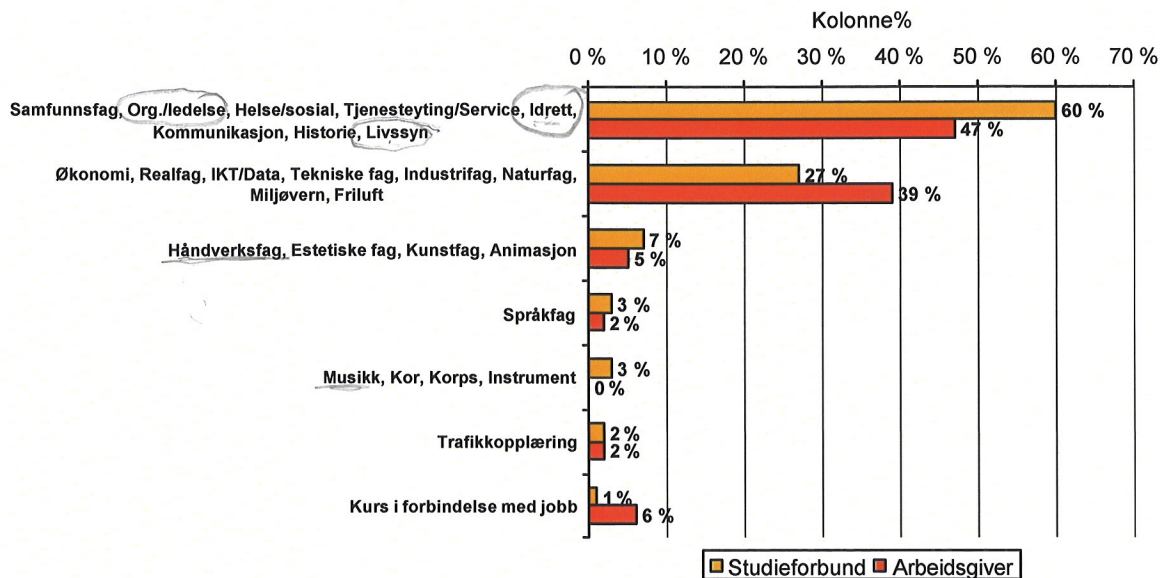

Som nevnt ble dette spørsmålet stilt helt åpent og intervjueren noterte det som ble sagt. En utfordring med spørsmålet om arrangør er at kursdeltakerne ser på den lokale foreningen eller organisasjonen som kursarrangør og ikke nødvendigvis det studieforbundet eller andre mer sentrale instanser som står bak. Dette vil også gjelde mange av de som svarer 'arbeidsgiver'. Med flere hundre potensielle ulike svar på spørsmålet lot det seg ikke gjøre å prekode det. Dermed ble svarene kodet og lagt inn i statistikken i etterkant ut fra listen over studieforbundene medlemsorganisasjoner.

Vi ser at det er to store grupperinger av kursarrangører som utmerker seg i besvarelsen, nemlig studieforbundene og arbeidsgivere. Øvrige svar som lot seg kategorisere er også tatt med i grafikken over, hvor skole/høgskole/universitet er den største gruppen. I tabellvedlegget er disse slått sammen til en egen gruppe og merket 'Alle andre'. Vi legger også merke til at ca 1 av 10 ikke vet eller husker hvem som sto bak kurset de gikk på. Ut fra anslaget om ca 35-40% markedsandel for studieforbundene, virker også de 33% av kursdeltakerne som er kodet tilbake til et studieforbund i undersøkelsen tilforlatelig.

3. Type kurs / fag

Filter: Deltatt i kursaktivitet/ opplæring
Spm. 952 Hvilken type kurs eller opplæring var dette, innenfor hvilket fag?

I den offentlige statistikken over kursemner i regi av studieforbundene er det 11 hovedområder. I vår undersøkelse ble emnene slått sammen for å lette besvarelsen og registreringen. Som det fremgår av grafikken over har vi benyttet i hovedsak fem kategorier; Samfunnsfag, Økonomi/Realfag, Håndverksfag, Språk og Musikk. Intervjuerne ble instruert grundig i registreringen av type kurs innenfor korrekt kategori. Der hvor det ikke var mulig å registrere kurstypen under noen av de prekodede alternativene, ble det åpnet for å notere det respondenten sa. Her var trafikkopplæring og kurs i forbindelse med jobb de største 'annet'-kategoriene. Flere svar var mulig og summen av andelen overstiger 100, noe som innebærer at enkelte har tatt mer enn én type kurs.

Sammenlikner vi svarfordelingen på dette spørsmålet med kursemnernes fordeling i den offentlige statistikken fra studieforbundene, er det særlig ett kursemne som skiller seg ut. Andelen Estetiske fag og håndverksfag er underrepresentert i undersøkelsen, også når vi legger til andelen med musikk, som vi valgte å skille ut som en egen kategori. En underrepresentasjon for denne kategorien i vår utvalgsundersøkelse var forventet og nevnt allerede i forarbeidet til undersøkelsen (jfr. Tilbud av 25.mai s.4). Her ble det anført at noen av de lokale "kursene" vil være av en slik art at deltakerne ikke oppfatter at de er med på et kurs som sådan. Dette vil særlig gjelde innenfor musikklivet hvor deltakerne er på "øving" mens dirigenten registrerer det som et "kurs".

Overrepresentasjonen, sett i forhold til den offentlige statistikken, ligger både på samfunnsfagene og økonomi- og realfagene i undersøkelsen. Sannsynligvis skyldes dette en oppjustering av andelen som følge av underrepresentasjonen for Estetiske fag og håndverksfag. Det vil også ligge en mulig feilkilde her i det at kursdeltakeren/respondenten selv kategoriserer kurset annerledes enn studieforbundene gjør når de sender inn statistikken.

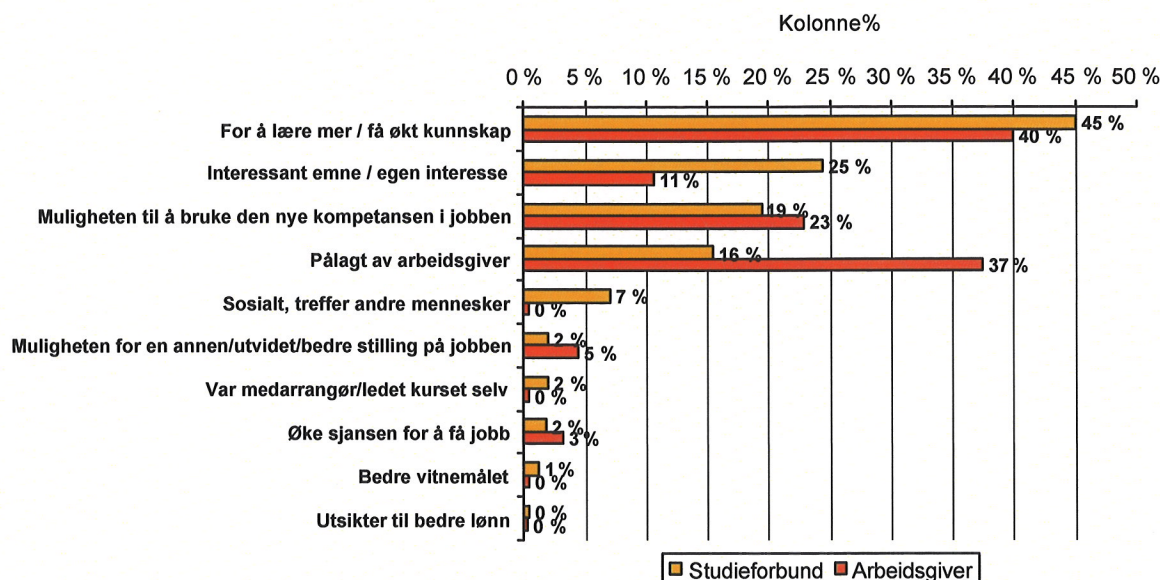
Studieforbunddeltakerne i undersøkelsen skiller seg ut ved å ha et klart flertall av kursdeltakerne innenfor kategorien Samfunnsfag, som inkluderer bl.a Helse- og sosialfag og Humanistiske fag (jfr. Tabellvedlegg 1, Spm 952). 60% av kursdeltakerne i regi av studieforbundene sier de tok samfunnsfag, mot 47% blant kursdeltakerne i regi av arbeidsgiver. Totalt blant alle kursdeltakere i undersøkelsen har kategorien 54%. Den nest største kategorien blant studieforbundenes kursdeltakere er Økonomi/realfag, men denne type fag er langt vanligere blant de som går i regi av arbeidsgiver. For alle kursdeltakere i undersøkelsen er andelen økonomi/realfag på 30%. Her inkluderes også bl.a IKT/Datafag.

Blant studieforbundenes kursdeltakere er det aller mest vanlig med samfunnsfag på landsbygda (jfr. Tabellvedlegg 2, Spm 952). Menn tar i større grad enn kvinner økonomi/realfag, mens kvinner tar i større grad enn menn estetiske fag/håndverksfag. For samfunnsfagene (inkl. organisasjons- og ledelsesfag) er det ingen store forskjeller mellom kjønnene, dog med en liten overvekt av kvinner. Dette stemmer godt overens med kjønnsfordelingen på kursemnene som vi finner i den offentlige statistikken fra studieforbundene. Det er vanligst med kurs i musikk i store kommuner med tjenesteyting som næringsgrunnlag.

Størrelsen på kursemnene i undersøkelsen stemmer altså ikke helt overens med den fordelingen som rapporteres inn av studieforbundene til den offentlige statistikken. Noen årsaker til dette er nevnt ovenfor. Vi forutsetter videre at skjevheten med bakgrunn i kursemner ikke har gått vesentlig ut over representativiteten når vi ser *studieforbundene under ett - uavhengig av emne*, i besvarelsene på spørsmål om motivasjon, valg av arrangør, viktighet av pris eller kursets størrelse og kostnader.

4. Motivasjon for å delta

Filter: Deltatt i kursaktivitet/ opplæring, ikke fjernundervisning
Spm. 954 Hvorfor meldte du deg på dette kurset, dvs hva var din motivasjon til å delta?

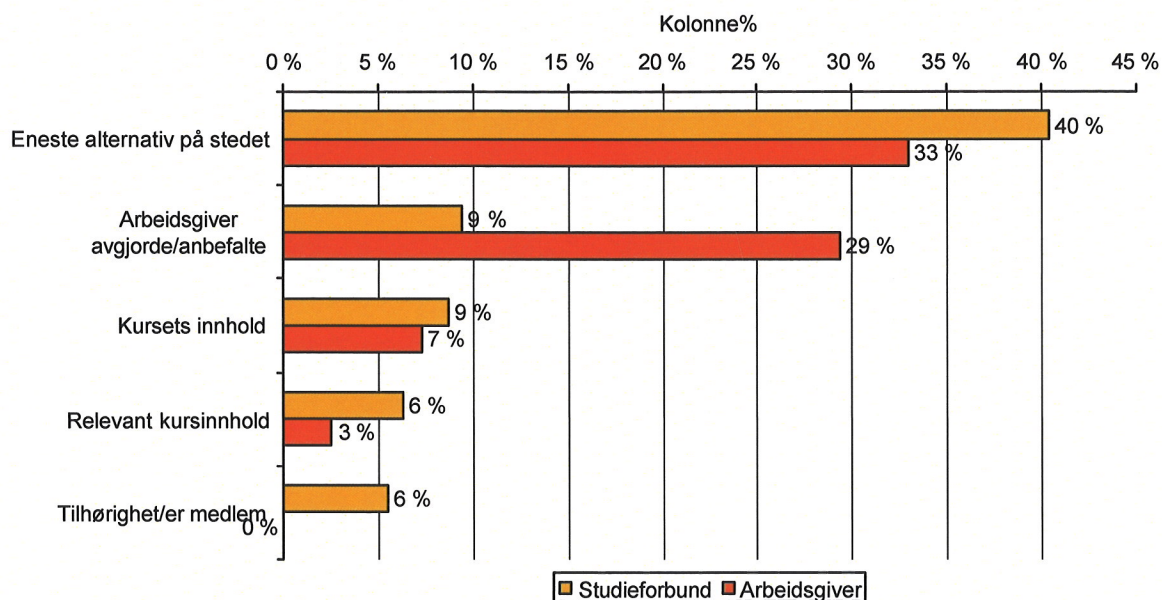
I hovedsak kan det være to motivasjonsfaktorer som får en person til å melde seg på et kurs; indre eller ytre motivasjon. Vi noterer at årsaker som går på den indre motivasjonen er de som nevnes oftest i undersøkelsen, og da særlig blant studieforbundenes deltakere. På spørsmålet var det mulig å registrere mer enn ett alternativ, men de ble ikke lest opp for respondenten. Til sammen 70% av studieforbunddeltakerne nevner interne motivasjonsfaktorer; enten for å lære mer eller p.g.a egen interesse (jfr. Tabellvedlegg 1, Spm 954). De mer instrumentelle, ytre årsakene nevnes i langt mindre grad, men ca 1 av 5 studieforbunddeltakere nevner likevel muligheten til å benytte den nye kompetansen i jobben som motivasjonsfaktor.

Det er åpenbart forskjell i motivasjonen mellom gruppen av kursdeltakere i regi av arbeidsgiver og studieforbunddeltakerne. De som nevner arbeidsgiver som arrangør, nevner i mindre grad de indre motivasjonsfaktorene og i større grad de ytre, som kompetansehevingen og muligheten til endret stilling på jobben. En stor del av denne gruppen kursdeltakere sier at grunnen til at de meldte seg på kurset var at arbeidsgiver påla dem det. Studieforbunddeltakelsen bærer altså mer preg av det frie valg og den indre motivasjonen enn for kursdeltakelsen i regi av arbeidsgivere.

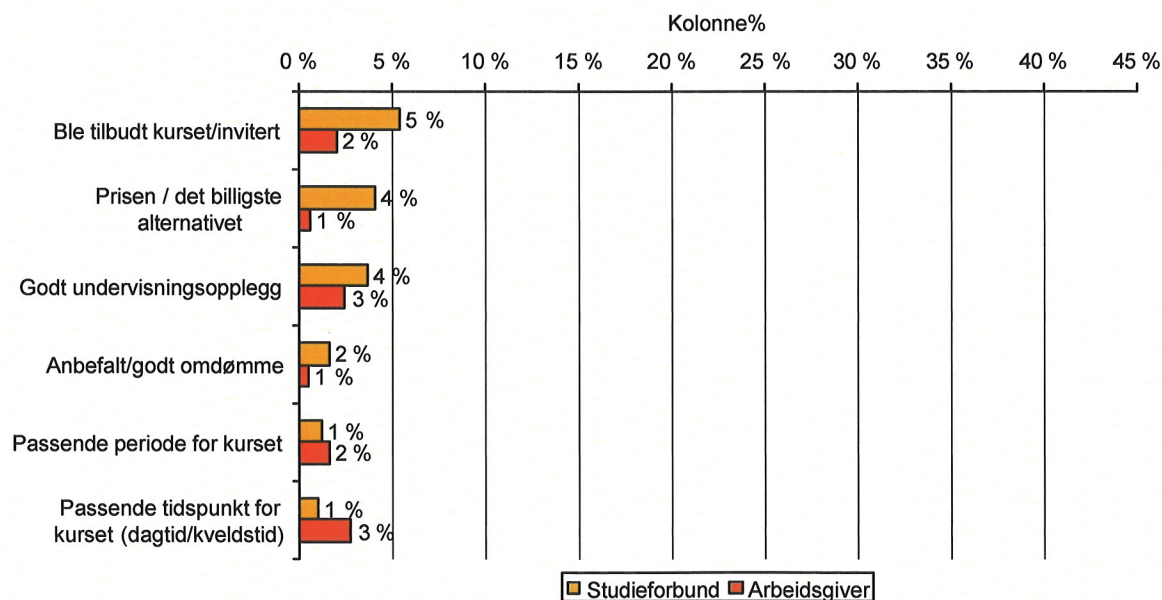
Vi ser ingen store eller systematiske forskjeller mellom kvinner og menn i motivasjonen til å delta. For alder måler vi variasjoner i motivasjonen. De over 60 år svarer i større grad enn andre 'egen interesse', 40-59 åringene sier i større grad enn andre at de er pålagt av arbeidsgiver, 25-39 åringene nevner oftere enn andre 'kompetanseheving i jobben' og 15-24 åringene trekker snittet opp blant de som sier 'sosialt, treffer andre mennesker'. Dette gjelder så vel på totalnivå som innenfor gruppen av studieforbunddeltakere. Blant studieforbunddeltakerne er 'interessant emne/egen interesse' en viktigere motivasjonsfaktor i byene enn på landsbygda. På landsbygda virker ønsket om å 'lære mer' mer sentral som motivasjonsfaktor blant studieforbunddeltakerne (jfr. Tabellvedlegg 2, Spm 954).

5. Årsaker til valg av arrangør

Filter: Deltatt i kursaktivitet/ opplæring, ikke fjernundervisning
Spm. 955 Hva gjorde at valget falt på akkurat denne kursarrangøren, og ikke en annen?

Filter: Deltatt i kursaktivitet/ opplæring, ikke fjernundervisning
Spm. 955 Hva gjorde at valget falt på akkurat denne kursarrangøren, og ikke en annen?

Årsakene til valg av spesifikk kursarrangør viste seg vanskelig å prekode. I tillegg til en del prekodete alternativ ble det åpent notert andre årsaker som ble kodet inn i

statistikken i etterkant. Flere svar var mulig. 1 av 10 nevner ingen årsaker i det hele tatt på spørsmålet.

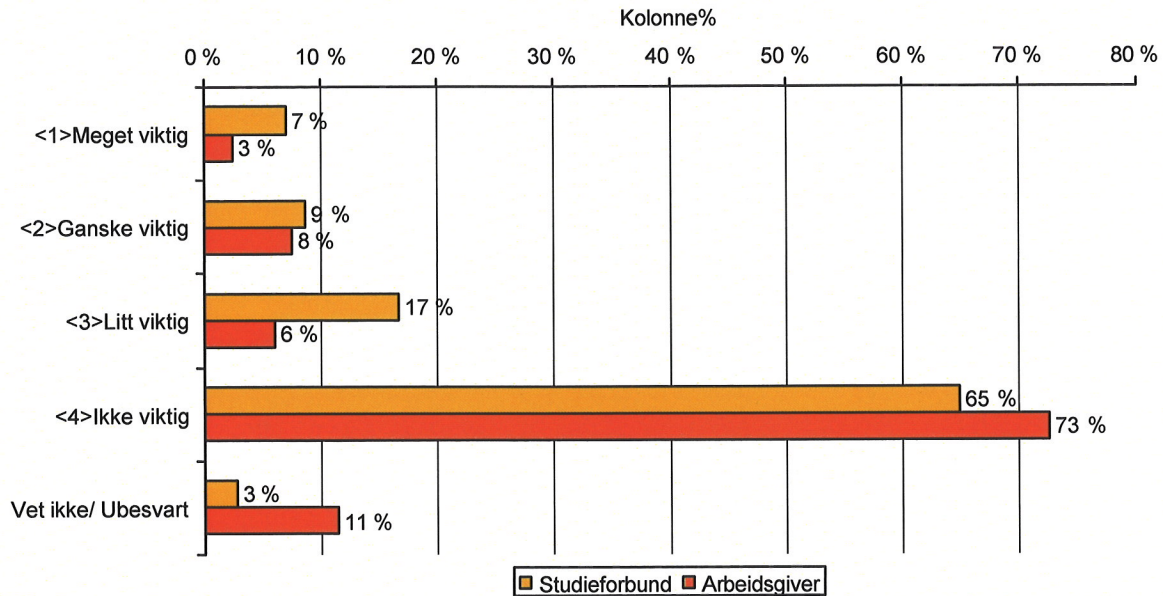
Særlig for studieforbundene er det åpenbart én viktig årsak til valg av spesifikk kursarrangør, nemlig at dette er det *eneste alternativet på stedet* (jfr. Tabellvedlegg 1, Spm 955). Nærhet til kursholder og mangel på konkurrerende kurstilbud avgjør altså valget av arrangør for mange. Det virker som om dette er en viktigere årsak for menn enn kvinner, men en mindre viktig årsak for de over 60 år, som trekker opp snittet for 'kursets innhold'. Ellers er det bare små forskjeller mellom undergrupper av kursdeltakere for dette alternativet.

Kursinnholdet nevnes av til sammen 15% av studieforbunddeltakerne (kursets innhold+ relevant kursinnhold) uten at disse skiller seg vesentlig fra andre typer kursdeltakere for dette alternativet. At en stor andel blant de som oppgir arbeidsgiver som arrangør nevner *arbeidsgivers anbefaling*, er naturlig, men kontrasten til studieforbundenes deltakere er slående for dette alternativet.

Vi merker oss at bare 4% av studieforbunddeltakerne nevner *prisen* som en årsak til valget av arrangør. Kursdeltakere i regi av arbeidsgiver nevner prisen i enda mindre grad. Ingen av svaralternativene ble lest opp for respondentene i dette spørsmålet. Prisen var altså bare ett av mange svar og ikke sentral blant de oppgitte årsaker til valg av kursarrangør. Svarfordelingen på neste spørsmål i undersøkelsen utdyper dette funnet.

6. Viktigheten av prisen

Filter: Deltatt i kursaktivitet/ opplæring, ikke fjernundervisning
Spm. 956 Hvor viktig vil du si prisen var i ditt valg av kurs? Var prisen...

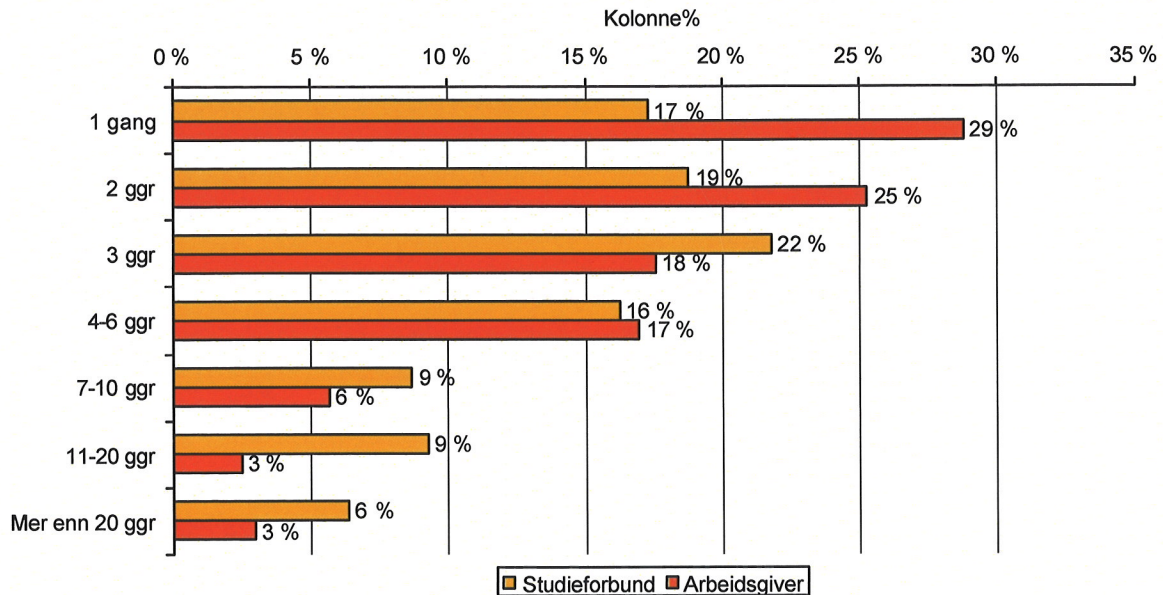
På direkte spørsmål om viktigheten av pris for valget av kurs ligger tyngden av svarene, både for studieforbundene, arbeidsgiver og totalt, på alternativet 'ikke viktig' (jfr. Tabellvedlegg 1, Spm 956). Selv om hele 65% av studieforbunddeltakerne sier prisen ikke var viktig for valget, noterer vi en klar forskjell mellom disse kursdeltakerne og de som går på kurs i regi av arbeidsgiver. Nesten 3 av 4 sier 'ikke viktig' og ytterligere ca 1 av 10 'vet ikke' blant kursdeltakerne med arbeidsgiver som arrangør. Studieforbunddeltakerne er med andre ord noe mer prissensitive enn andre kursdeltakere, men dette skyldes, som vi skal se, først og fremst at arbeidsgiver betaler helt eller delvis for sine ansattes kursdeltakelse.

Likevel er det 16% av studieforbunddeltakerne som sier prisen er meget/ganske viktig. Legger vi til 'litt viktig' kan vi si at 1 av 3 studieforbunddeltakere (33%) er opptatt av prisen når de velger kurs.

Blant studieforbunddeltakerne er det viktigere med prisen for kvinner enn menn (jfr. Tabellvedlegg 2, Spm 956). Videre er unge (15-24 år) mer opptatt av prisen i valg av kurs i regi av studieforbundene enn andre aldersgrupper. 25-39 åringene virker minst opptatt av prisen blant studieforbunddeltakerne. Studieforbunddeltakere med ungdomsskole/ realskole som høyeste avsluttede utdanning og de bosatt i Nordnorge er også mer prissensitive enn andre. Videre trekker deltidsarbeidende og ikke-arbeidende samt studenter/elever/lærlinger opp gjennomsnittet blant de studieforbunddeltakerne som er opptatt av pris. Prisen er også viktigere for deltakere i byene enn på landsbygda. Dette er kanskje naturlig med tanke på at kurstilbudet er større og alternativene flere i byene, og dermed kan deltakerne fra byene la prisen være en diskriminerende faktor i valg av kurs.

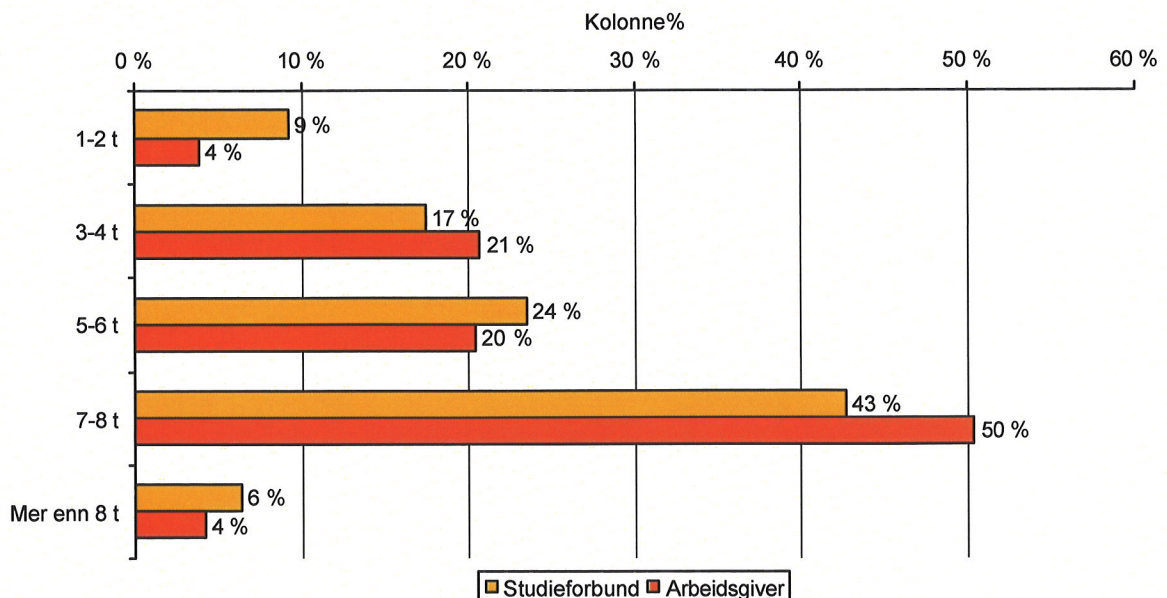
7. Kursenes størrelse (Antall kurskvelder / kursdager og antall timer hver gang)

Filter: Deltatt i kursaktivitet/ opplæring, ikke fjernundervisning
 *** Spm. 957 *** Om lag hvor mange kurskvelder eller kursdager besto kurset i

Det er vanligst med kurs som går over relativt få kvelder/dager. Men studieforbundene skiller seg ut med større andeler kurs over 7 ganger og langt mindre andeler kurs over 1-2 ganger enn de som går i arbeidsgivers regi (jfr. Tabellvedlegg 1, Spm 957).

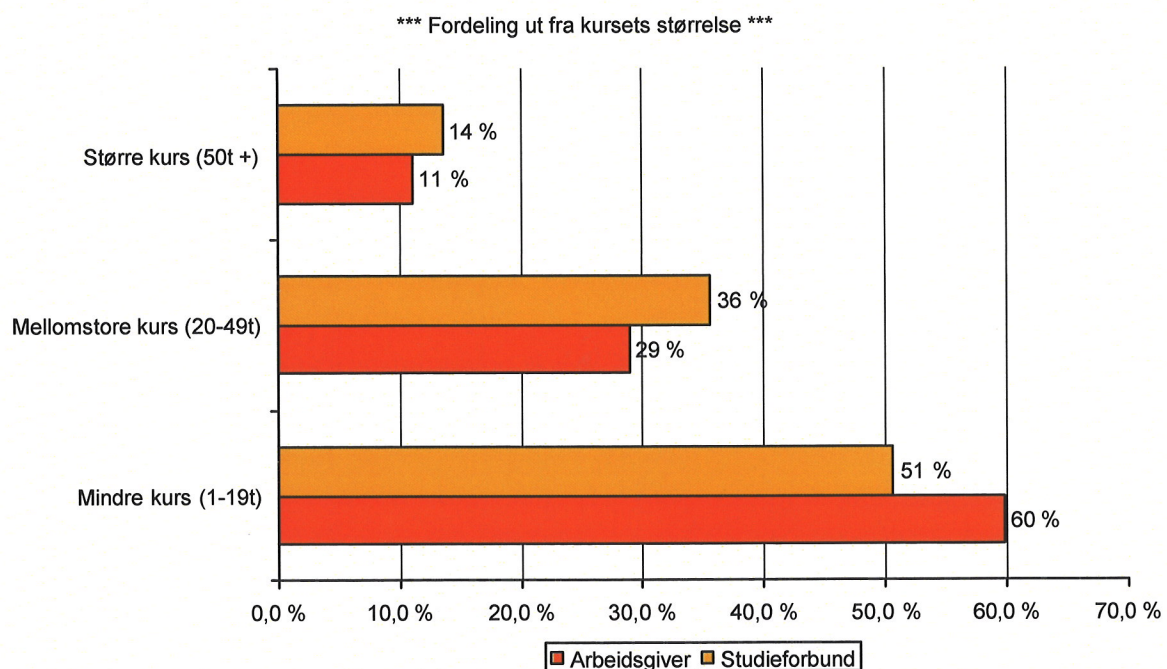
Filter: Deltatt i kursaktivitet/ opplæring, ikke fjernundervisning
 *** Spm. 958 *** Hvor mange timer varte den enkelte kurskveld/kursdag

Forskjellen i antallet timer per gang mellom kurs i regi av studieforbundet og kurs i regi av arbeidsgiver er ikke like stor. Likevel trekker studieforbundene snittet opp for alternativet

1-2 timer, mens arbeidsgiverdeltakerne trekker opp snittet for heldagskursene (jfr. Tabellvedlegg 1, Spm 958).

Funksjonen av disse to spørsmålene gir en distribusjon av antall kurstimer totalt, for kurset man har gått, på mellom 1 og 720 timer (gjelder 1 person) og kan fungere som en indikator for størrelsen på kursene. Ut fra denne distribusjonen har vi delt inn kursene i tre grove kategorier: "Mindre kurs" (1-19 timer) utgjør totalt ca 55%, "Mellomstore kurs" (20-49 timer) utgjør totalt ca 30% og "Større kurs" (50 timer eller mer) utgjør totalt ca 15%. Bare ca 6% av respondentene får et totalt timetall over 100. Det bør nevnes at respondentenes egne anslag og intervjuernes registrering av antall dager og timer begge er mulige feilkilder i denne størrelsesindikatoren. En slik grov inndeling av kursenes størrelse vil uansett mulige feilkilder gi en indikasjon av i hvilken grad studieforbundene kurs skiller seg fra øvrig kursvirksomhet i Norge hva gjelder størrelsen på kursene.

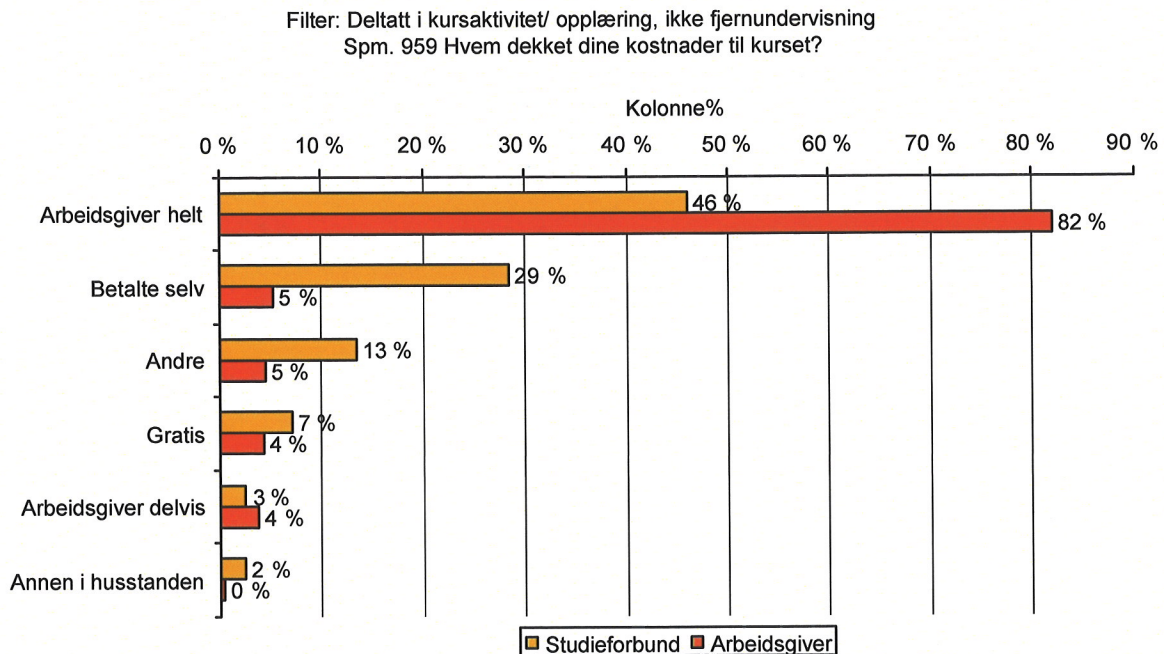

Grafen ovenfor viser hvordan studieforbundene trekker opp snittet for mellomstore kurs, mens arbeidsgivere trekker opp snittet for mindre kurs. Blant de som havner i kategorien for store kurs er det mange 'andre' arrangører, hvor skole/høyskole/universitet og Aetat bidrar mest.

Innenfor studieforbundene domineres de mellomstore kursene av deltakerne mellom 15 og 25 år og mellom 25 og 40 år. De lengste kursene innenfor studieforbundene domineres av de eldre over 60 år og de godt voksne over 40 år. Ellers er det små eller ingen forskjeller avhengig av kjønn, sentralitet eller kommunetype.

8. Kostnader til kurset

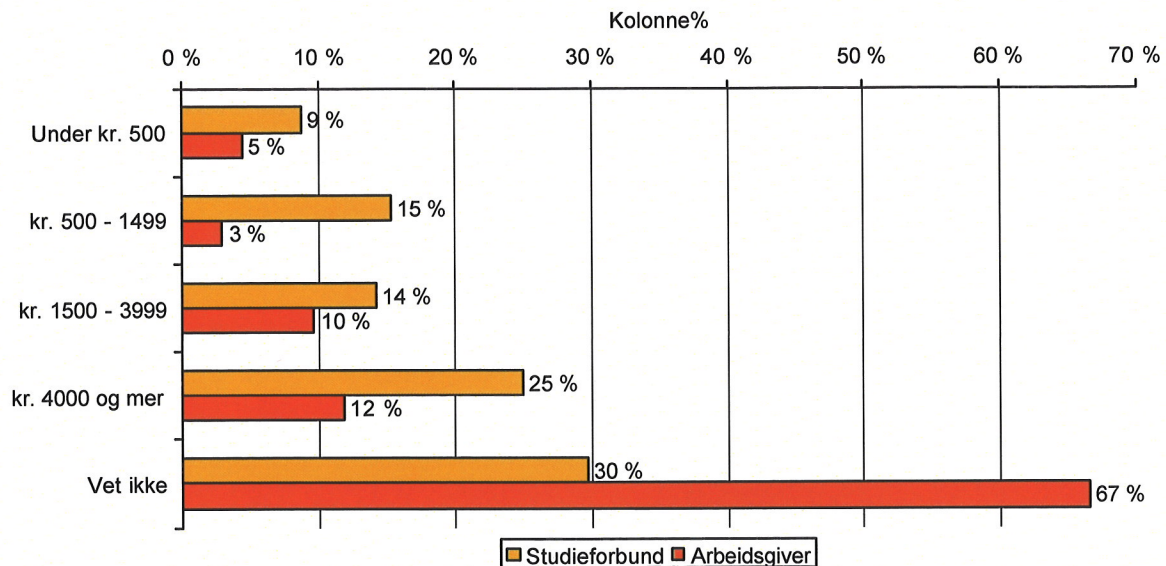
Vi har allerede vært innom temaet 'kurskostnader' i undersøkelsen og funnet at pris ikke er den mest sentrale årsaken i valg av et spesifikt kurs. Videre minner vi om at 1 av 3 blant studieforbundenes deltakere i en eller annen grad er opptatt av prisen i valget av kurs. De som deltar i regi av arbeidsgiver synes ikke prisen er like viktig på direkte spørsmål om det. Årsaken til dette ser vi i grafen under.

Studieforbundenes deltakere betaler selv i langt større grad enn andre, og da er det naturlig at disse kursdeltakerne er mer opptatt av prisen. Innenfor studieforbundene betaler kvinner oftere selv enn menn, mens unge 15-24 åringer betaler sjeldnere selv enn andre (jfr. Tabellvedlegg 2, Spm 956). Kursdeltakere i alderen 25-59 år trekker opp snittet blant de som får arbeidsgiver til å betale for seg. Det er ingen store variasjoner avhengig av sentralitet eller kommunetype, men folk i byen trekker snittet noe opp både blant de som betaler selv og de som får arbeidsgiver til å betale alt.

Neste steg i undersøkelsen var å spørre hvor mye kurset kostet. Vi ba om anslag, og som vi skal se varierte svarene mellom studieforbundene og andre også her. Særlig skyldtes dette problemer med å huske kurskostnaden blant de som gikk kurs i regi av arbeidsgiver.

Filter: Deltatt i kursaktivitet/ opplæring, ikke fjernundervisning
Spm. 960 Om lag hvor mye kostet kurset?

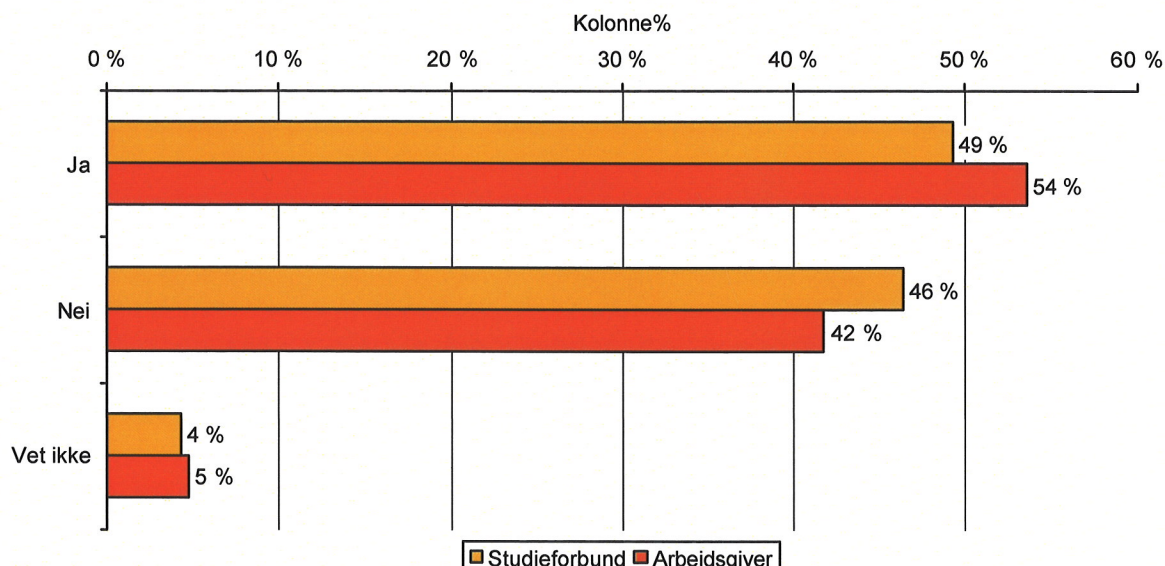

Som vi ser er det 2 av 3 kursdeltakere med arbeidsgiver som arrangør som ikke vet eller husker hvor mye kurset kostet. Dermed blir andelen studieforbunddeltakere større på alle andre kategorier. Vi noterer at 30% av studieforbunddeltakerne ikke vet hva prisen var og at disse sannsynligvis er blant de som ikke synes prisen er viktig i valg av kurs og/eller har fått dekket kurskostnadene av andre.

1 av 4 studieforbunddeltakere sier kurset kostet over 4000,- kroner. Kvinnelige studieforbunddeltakere går på billigere kurs enn menn (jfr. Tabellvedlegg 2, Spm 960). De yngste aldersgruppene trekker snittet opp blant de som går på de mest kostbare kursene. De over 40 år og særlig de over 60 år er overrepresentert på de billigste studieforbundkursene. På tettsteder virker det vanligere med de rimeligste kursene, mens i byene er det vanligere enn andre steder med de mest kostbare kursene.

9. Videre kursplaner

Filter: Deltatt i kursaktivitet/ opplæring, ikke fjernundervisning
Spm. 961 Har du konkrete planer om å delta på kurs også til høsten?

En del av de konkrete kursplaner til høsten skyldes antakelig at man allerede deltar på kurs som går over flere semestre. Tilfredsheten med innholdet i kurset vil sannsynligvis også påvirke valget om å fortsette eller eventuelt starte på et nytt kurs. Tilfredsheten med kursets innhold ble det ikke spurt om i denne omgang. I vår undersøkelse har vi ikke vært ute etter en vurdering av kursene i etterkant, men variasjonen i motivasjon for deltakelse og påmelding til kursene i forkant. Motivasjonen for deltakelsen på "dagens" kurs i regi av studieforbundet henger i liten grad sammen med det å planlegge videre kursing til høsten. Det viser den statistiske analysen av sammenhengen mellom ulike motivasjonsfaktorene og sannsynligheten for videre kursdeltakelse. Årsaken til at man allerede har tatt / tar et kurs, har tilsynelatende ingen innvirkning på valget om videre kursdeltakelse. Men det er ingen grunn til å tro at de motivasjonsfaktorene som har påvirket valg av kurs tidligere vil være vesentlig annerledes i valget av videre kursing til høsten (se resultatene i avsnitt 4).

Når det gjelder videre kursplaner trekker studieforbunddeltakerne gjennomsnittet ned sammenliknet med arbeidsgiver. Totalt i undersøkelsen er det 47% med konkrete planer om videre kursdeltakelse (jfr. Tabellvedlegg 1, Spm 961). Forskjellen mellom 49% for studieforbund og 54% for arbeidsgiver er signifikant. Når nesten halvparten av studieforbunddeltakerne har planer om videre kurs til høsten, innebærer dette likevel om lag 300 000 potensielle kursdeltakere. Man må også ta i betraktning at kursdeltakelse i regi av studieforbund har et større preg av frivillighet enn for arbeidsgiver. Vi husker at mange fra arbeidsgiver oppga 'pålagt av arbeidsgiver' som motivasjon til å delta. Innenfor studieforbundene er det klare kjønnsforskjeller på dette punktet: Flere kvinner enn menn har konkrete planer om å delta i kursaktivitet til høsten. Ellers er det ingen store forskjeller mellom undergruppene av kursdeltakere, men det kan virke som om deltakere på tettsteder er mer interessert i å fortsette eller starte på kurs til høsten enn deltakere på landsbygda eller i byen (jfr. Tabellvedlegg 2, Spm 961).

10. Oppsummering

- Ca 1,6 millioner i den voksne befolkningen (over 15 år) har tatt opplæring eller vært på kurs de siste 12 måneder. Dette gir studieforbundene en anslagsvis markedsandel på 35-40%. Kursdeltakelse i den norske befolkningen generelt er vanligst blant folk i aldersgruppene 25-39 år og 40-59 år, de med høy inntekt, de med høy utdannelse fra før og folk bosatt i byene.
- Studieforbundene skiller seg fra øvrig kursdeltakelse i Norge ved å tiltrekke seg folk over 60 år, pensjonister, selvstendig næringsdrivende, folk på landsbygda og folk i primærnæringskommuner i større grad enn andre. Samtidig er det flere kvinner enn menn, flest 40-59 åringer, flest med høy utdannelse fra før, flest med høy inntekt og flest bymennesker på kursene i regi av studieforbundene.
- 1/3 oppgir studieforbundene som arrangør av kurset, ca 1/3 oppgir arbeidsgiver, mens den resterende tredjedelen oppgir andre arrangører som skole/universitet, Aetat og trafikkopplæring.
- Blant studieforbunddeltakerne i undersøkelsen er samfunnsfag og beslektede fag mest populært, dernest økonomi/realfag. Svar fra Estetiske fag og håndverksfag er underrepresentert i undersøkelsen.
- Indre motivasjonsfaktorer til kursdeltakelse nevnes oftere enn de mer ytre motivasjonsfaktorene på spørsmål om årsaker til deltakelsen. Mange går kurs først og fremst for å lære mer og ut fra egen interesse. Dette gjelder i særlig grad for studieforbundene.
- Nærhet til kursholder og mangel på alternativer avgjør valget av spesifikk arrangør for mange kursdeltakere. Dette gjelder i særlig grad for studieforbundene.
- For studieforbunddeltakere er prisen viktigere enn for andre typer kursdeltakere, antakelig fordi de i større grad betaler kursavgiften selv. Flertallet av studieforbunddeltakerne sier likevel at prisen ikke er viktig, og ca 1/3 vet ikke hva kurset kostet.
- Halvparten av studieforbunddeltakerne har gått/går "mindre kurs" (1-19 timer), men dette er en underrepresentasjon i forhold til totalfordelingen av kursdeltakerne i Norge. Studieforbundene er derimot overrepresentert i kategorien "mellomstore kurs" (20-49 timer) med 1 av 3 deltakere innenfor denne kursstørrelsen.
- Halvparten av studieforbundenes deltakere har konkrete planer om kursdeltakelse til høsten. Dette er en noe mindre andel enn de som har oppgitt arbeidsgiver som arrangør.

Vedlegg:

Spørreskjema

Tabellvedlegg 1: Totalfordelinger

Tabellvedlegg 2: Nedbrytninger i målgruppen studieforbund

Grafikk